

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФАНЛАР
АКАДЕМИЯСИ МИНТАҚАВИЙ БЎЛИМИ
ХОРАЗМ МАЪМУН АКАДЕМИЯСИ**

**ХОРАЗМ МАЪМУН
АКАДЕМИЯСИ
АХБОРОТНОМАСИ**

Ахборотнома ОАК Раёсатининг 2016-йил 29-декабрдаги 223/4-сон қарори билан биология, қишлоқ хўжалиги, тарих, иқтисодиёт, филология ва архитектура фанлари бўйича докторлик диссертациялари асосий илмий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган

2024-3/4

**Вестник Хорезмской академии Маъмуна
Издается с 2006 года**

Хива-2024

МУНДАРИЖА
ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ

Abdurakhmanova Z.Yu. The similarities and contrasts between legal words in uzbek and chinese languages	6
Abduvahabova M.A. Ingliz va o'zbek folklor diskursida genderlikning kommunikativ-pragmatik xususiyatlari	9
Absamatova G.B. Surdo tarjima sinxron tarjimaning noverbal shakli sifatida	13
Aminova N.I. Shukur Xolmirzayevning "Ko'k dengiz" hikoyasida inson ma'naviy dunyosi tahlili	16
Ataboyev I. Ta'na-dashnom nutq strategiyasi muvaffaqiyatining ekstralingvistik shartlari	19
Bakayeva M.K., Astanova H.Z. The artistic modeling of personality in dreiser's works: capturing motives and assessing characters	23
Bazarova X.E. Jamol Kamol she'riyatida so'z jilosi	29
Bekova N., Achilova D.F. Abdulqodir Karomatullo ibn Ne'matullo Sabboq Buxoriy hayoti va adabiy merosi haqida	32
Boymatova D.B. Maqollarda muqobilsiz leksikaning ishlatilishi	35
Erkinov S.E., Saidova M.A. Unlocking global communication: the art and impact of simultaneous translation	37
Fayziyeva A.A., Raximova S.I. Ingliz tiliga xos konseptual metaforalar tahlili	40
Gadoeva M.I., Chullieva M. The old man and the sea, the battle of life for all human kind	42
Gadoeva M.I., Ibragimova M. Linguocultural analysis of imperative mood in uzbek and english	45
Gadoeva M.I., Mirzaeva M.Z. Expressing desire through lexical items in english and uzbek languages	47
Ismailov I.O. Ogahiyning tarixiy-adabiy asarlarida quyosh timsoli	50
Jo'rayev Sh.B. Tilshunoslikda o'zlashmalarning tasniflanishi	52
Karimova Sh. Modernizm yo'lidagi izlanishlar	55
Khayatova Z.M. Unveiling the language secrets: paraphrasing uzbek texts with software	60
Khodjaeva D.I., Ergasheva M.B. About the branch of onomastics that studies celestial objects	63
Kobilova N.S. Common features of a good language learner	65
Madraximova I.B. Shavkat Rahmon she'riyatida tun xronotopi	68
Mamarajabova I.F. "Vaqt" konseptini ifodalovchi birliklarning xususiyatlari	71
Maxsudova N.A. Konseptlarning leksikografik tavsifining o'ziga xos xususiyatlari	73
Mirzaboyeva N.M. Nemis va o'zbek maqollarida ismlar	78
Muhammadjonova G., Farhodjonova Sh. Badiiy adabiyotda daraxt timsoli va uning g'oyaviy-falsafiy talqini	81
Muqimova Z.R. Tabiat hodisalarini atovchi nomlarning lingvomadaniy xususiyati	83
Muratova G. G'afur G'ulom hikoyalarida qahramon xarakteri tasviridagi rang-baranglik	87
Murodjonova L.F. The ratio of non-verbal and verbal paralinguistic tools used in speech activity	90
Muxtoraliyev B.I. Anvar Obidjonning badiiy mahorati	93
Navruzova N.X. The position of connotative meaning in the semantic structure of a word	96
Niyazova M.X., Tuxtayeva M.A. Tog'ay Murodning asar personajlari nutqida maqol qo'llash mahorati	99
Norboyev O'S. "Asil va Karam" dostonining shakllanishidagi ilk manbalar va uning yozuvga ko'chishi	102
Norboyev O'S. "Asil va Karam" dostonining og'zaki versiyalari	105
Nuriddinova N.B. Poetic features of Stephen King's works	107
Ochilova H.A. So'roq gap va uning turlari haqida	111
Oripova G.M. Abduvali Qutbiddinning qofiya qo'llash san'ati	115

Oripova L. Qashqadaryo adabiy muhiti rivojida Abdulla Oripov ijod maktabining tutgan o'rnini	118
Pirnazarova D. Metaforaning nazariy asosi va uning she'riy matnda ifodalanishi	120
Qahramonova S. Bir va ko'p ma'noli "kamsitish" semali so'zlar tavsifi	122
Qobilova M.M. O'zbek tilining izohli lug'atlarida sotsil semali leksemalarning genetik-etimologik tavsifi	125
Qobilova N.S., Hojiyeva M.T. Nutqiy aktlarning namoyon bo'lish usullari	127
Rakhmonova M.Z. The impact of phonological working memory in sentence processing in adults	130
Raxmatova D.N. O'zbek tili taraqqiyotida yangi davr	132
Raxmatova O.K. Zamonaviy rus va o'zbek tilini qyoslashda lingvopragmatik tahlil o'tkazish masalalari	136
Safoyeva S.N. Diskursiv markerlar: saxiylik va tasdiqlash tamoyillari	138
Saidkodirova D.S. The peculiar structure of semantic theory in linguistics	141
Saidkodirova D.S. Pragmatics among linguistic disciplines: problems of definition and classification	144
Saidova M.U., Axrorova M.X. Og'zaki diskursda uchraydigan muammolar va ularning tahlili	146
Salikhova M.B., Akhmadaliev Kh.A. Status of semi-affixes in english	149
Saydalieva A.E. Exploring aesthetic functions of irony in literature	152
Saydalieva A.E. Sociological and psychological aspects of irony	154
Saydivaliyeva B.S. Ingliz va o'zbek matbuot matnlarida evfemizmlar tahlili	156
Shadiyeva D. Bir g'azalda she'riy san'atlar jilvasi	159
Shavkatov Sh.Sh. O'zbek tilshunosligida fe'lni fe'lga bog'lovchi vositalarning fe'l valentligidagi o'rnini	162
Shukurov O.U. Milliy nomlash an'anasi va neym neologizmlar	165
Soberova M.S. Abdulla Qahhorning "O'tmishdan ertaklar" qissasida ma'rifat masalalari talqini	168
Soyipov S.N. "Ravzat ush-shuhado" asarida shoir tili va badiiy mahorat masalalari	171
Saidova Z.X. Ruhiiy jarayonlar va shaxs xususiyatlar frazeologik birliklarning leksik qatlam xususiyatlari	175
Soleyeva M.R. Yapon xalq maqollarining tarjimai tadqiqot obyekti sifatida	178
Temirova K.B. Ichimlikni nomlovchi terminlar va semantik muvofiqlik	182
Tilovova G.R. Ona tili faniga oid atamalar o'quv izohli lug'atlari yaratishning lingvistik asoslari	186
Tosheva N.Sh. Tush va uning badiiy asar syujetidagi roli	189
Tukbayeva M.B. Linguistic units representing the category of state in non - related languages	192
Turg'unova F. Gazeta sarlavhalarining ko'p funktsionalligi	196
Tursunova M.V. Julian Barnsning "Angliya, angliya" asarida postmodern satirik roman unsurlari	199
Umurova X.H. National clothes and their linguistic features	203
Vaxidova F.S. Ingliz va o'zbek tillari soha terminlarining uyali tasniflari va semantik maydoni	205
Xamdamova X. Xalq dostonlarida harakat va holatni bildiruvchi so'zlardagi ko'pma'nolilik hodisasi haqida	207
Xiloliddinova F.R. Shekspir dramalarida olam va odam talqini	210
Xolbekova M.S. Tilshunoslikda teonim markazi tushunchasi haqida ayrim mulohazalar	213
Zokirova D.B. Methodology of cognitive stylistics	216
Абдурахмонова М.А. Ҳозирги француз тилида модал сўз ва ибораларнинг асосий маънолари ва уларнинг умумий ривожининг характерли жиҳатлари	218
Атаназарова Ш.Б. Реклама матнининг умумий тавсифи: тадқиқи ва тарихи	221

Байджанова И.А. Роль юмора в лингвистике: сравнительное исследование на узбекском, английском и русском языках	225
Будикова М.Х. Гёте асарларининг жаҳон тиллари ва ўзбекча таржималари тарихидан	228
Гафуров Б.З. Пополнение лексического состава англоязычной философской литературы за счет культурно-понятийной эволюции	231
Исамутдинова Р.Н. Обучение культуре через русский язык	235
Исмаилова Х.И. Эвфемизлари лингвостилистик хусусиятлари	238
Кененбаев Е.Т. Интеграция человека в социокультурный контекст сетевого взаимодействия	241
Кулмаматов Д.С., Чупонов О.О. Структурные модели русских календарных и тюркских личных имен (на материале посольских книг по связям России с хивой и бухарой XVII в.)	244
Масалимова А.М. Исследованность образа демона от начала и до нового времени в литературоведении	248
Мухторова Б. Тилшуносликдаги “парадигма” атамасининг талқинлари	251
Рахимова З.М. Историческое происхождение некоторых среднеазиатских универсалий определенного региона	255
Рахимова Г.Х. Понятие "чужой" и его значение для лингвистических исследований	258
Тойчиева Н.С., Темирова Ш.Г., Очилова Н.Н. Роль Алишера Навои в развитии узбекской литературы и культуры	261
Уринбаева Х.М. Стратегия совершенствования методов развития языковой компетентности будущих учителей английского языка на основе самостоятельного образования	264
Фарходжонова Ш. Бадиий адабиётда бемор аёл руҳияти	267
Ходжаева Г.Б. Кластер сўзи тавсифи	270
Юсуфжонова Ш.М. Тилшуносликда таржима назариясининг шаклланиши	273
Қобилова Н.С., Азимова М. Тил эволюцияси ва тежамкорлик назарияси ўртасидаги муносабат	275

vaziyatda keltirilgan sotsial semali terminlarning genetik-etimologik tahlili izohli lug'atlarni boyitish jarayonida qo'llanishi foydadan holi emas.

2006-2008, 2020 yillarda nashr etilgan o'zbek tilining izohli lug'atida so'z va terminlarga berilgan etimologik ma'lumotlarga asoslanib aytish mumkinki, olinma so'zlar o'zbek tiliga, asosan, arab, fors, shuningdek rus tili orqali hind-yevropa tillaridan o'zlashgani kuzatiladi. Bu esa ijtimoiy munosabatlar orqali tilimizga juda ko'p terminlarning o'zlashib bo'lganligini ko'rsatadi. Shuningdek, o'zbek tilining izohli lug'atida arab tiliga mansub birliklar salmoqli o'rin egallaydi. Bu so'zlarning ko'p qismi umumturkiylik xususiyatiga ega ekanligini inkor etmagan holda sof o'zbekcha so'zlarning salmog'ini oshirish xalqimizning o'z tilidan kengroq foydalanish qamrovini oshirishga xizmat qilishni ta'kidlash lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Z.Xolmonova. Tilshunoslikka kirish. – Toshkent: 2007. b 23
2. A.Madvaliyev. O'zbek terminologiyasi va leksikografiyasi masalalari. – Toshkent: “ O'zbekiston milliy ensiklopediyasi” Davlat ilmiy nashriyoti, 2017. – 250 b
3. N.Mahkamov, I.Ermatov. Tilshunoslik terminlarining izohli lug'ati. – Toshkent: Fan nashriyoti, 2013. – b. 34.
4. R.Rasulov. Umumiy tilshunoslik. – Toshkent: 2007. – b 22
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “O'zbek tilining davlat tili sifatidagi nufuzi va mavqeini tubdan oshirish chora-tadbirlari to'g'risidagi farmoni. PF-5850son. 21.10.2019.

UO'K 808.3

NUTQIY AKTLARNING NAMOYON BO'LISH USULLARI

N.S.Qobilova, o'qituvchi, PhD, Buxoro davlat universiteti, Buxoro

M.T.Hojiyeva, magistrant, Buxoro davlat universiteti, Buxoro

***Annotatsiya.** Maqolada pragmalinqvistikaning markaziy masalalaridan biri hisoblangan nutqiy akt nazariyasi va uning bilvosita ifodalanishi gazeta matnlari misolida tahlil qilingan.*

***Kalit so'zlar:** pragmalinqvistika, nutqiy akt, kommunikativ niyat, illokutiv akt, propozitsional ma'no.*

***Аннотация.** В статье анализируется теория речевого акта, которая считается одним из центральных вопросов прагмалингвистики, и ее косвенное выражение на примере газетных текстов.*

***Ключевые слова:** прагмалингвистика, речевой акт, коммуникативная интенция, иллокутивный акт, пропозициональное значение.*

***Abstract.** The article analyzes the speech act theory, which is considered one of the central issues of pragmalinguistics, and its indirect expression on the example of newspaper texts.*

***Key words:** pragmalinguistics, speech act, communicative intention, illocutionary act, propositional meaning*

Kirish. Ma'lumki, nutqiy akt muayyan maqsadga yo'naltirilgan nutqiy harakat hisoblanadi. Gazeta matnlarida muallif o'z maqsadi va kommunikativ niyati bilan bog'liq holda nutqiy faoliyatni bayon etishning bevosita yoki bilvosita nutqiy tuzilmasidan foydalanadi. Nutqiy aktlar nazariyasida so'zlovchi tomonidan tanlab olingan kommunikativ strategiyadan kelib chiqib, bevosita nutqiy aktlarga qarama-qarshi qilib qo'yilgan bilvosita nutqiy aktlar markaziy muammolardan biri sanaladi. Gazeta matnlarida muallif nutqiy tejamlilik va ommaga ta'sir ko'rsatishning samarali usuli sifatida o'z kommunikativ niyatini bilvosita muloqot tarzida tashkil etadi. Bilvosita nutqiy aktlar adresatga ta'sir ko'rsatishning samarali usuli sifatida gazeta matnlarida ko'p uchraydi. Bilvosita nutqiy aktlarda propozitsional ma'no emas, balki illokutsiya yashirin ifodalanishi kuzatiladi. So'zlovchining kommunikativ niyati implitsit ifoda shaklida bayon etiladi. Matbuotda muallif aniq muloqot vaziyatida o'z kommunikativ niyatiga erishishda nutqiy aktlarning ba'zan bevosita (ekplitsit) usulidan foydalansa, gohida bilvosita (implitsit) ifodalash orqali muloqot samaradorligini ta'minlaydi.

Pragmalinqvistikaning markaziy masalalaridan biri nutqiy akt nazariyasidir. Nutqiy akt lisoniy vositalar yordamida amalga oshiriluvchi nutqiy harakat bo'lib, dunyo tilshunosligida nutqiy akt nazariyasi ilk bor ingliz faylasufi J. Ostin tomonidan ilgari surilgan. O'limidan so'ng nashr etilgan “How to do things with words” kitobida olimning bu masalaga oid qarashlari jamlangan. J. Ostin

asosiy e'tiborini nutqiy akti shakllantiruvchi performativ fe'llar tahlili hamda nutqiy akt turlarini tasniflash masalasiga qaratdi. U nutqiy aktning lokutiv, illokutiv va perllokutiv kabi turlarini ajratdi.

Adabiyotlar sharhi. J.Ostinning nutqiy akt haqidagi konsepsiyasi dastlab Z. Vendler, J. Serl tomonidan tahlil etildi, uning yutuq va kamchiliklari ko'rsatilib, yangi qarashlar bilan boyitildi [2]. Nutqiy akt haqidagi nazariyaning shakllanishi J.R. Serl nomi bilan ham bog'liq. J.R. Serl asosiy e'tiborini illokutiv akti o'rganishga qaratdi va bu akt turining nutq egasining kommunikativ maqsadini aks ettirishga xizmat qilishini misollar bilan dalillab berdi.

Rus tilshunosligida nutqiy faoliyat va nutqiy akt masalalari V.N. Zabavnikov, A.A. Leontev, A.N. Baranov, G.Y. Kreydlin, I.N. Gorelov, S.A. Suxix, A. Vejbiskaya, V.Z. Demyankov, I.M. Kobozeva, R. Konrad tomonidan alohida o'rganildi. Ularning ishlarida bu muammo bilan bog'liq nazariy qarashlar umumlashtirildi va to'ldirildi.

O'zbek tilshunosligida nutqiy akt muammosi M. Hakimov, Sh. Safarov, M. Qurbonovlar tomonidan maxsus o'rganildi. Ularning ishlarida nutqiy aktning hosil bo'lishi, turlari, o'rganilishi masalasi tahlil qilindi; lokutiv, illokutiv, propozitsional, perllokutiv aktlar ajratilib, har biriga munosabat bildirildi.

M. Hakimov nutqiy akti "odamlar o'rtasidagi aloqa-aralashuv jarayonida sodir etiluvchi o'zaro ma'no aktlari munosabatining bayoni" sifatida baholadi [3]. Sh. Safarov esa "...ma'lum bir gapning aniq muloqot muhitida talaffuz etilishi"ni nutqiy akt deb hisobladi [4]. M. Qurbonova "nutqiy aktda xabar, so'roq, buyruq, izoh berish, kechirim so'rash, tashakkur bildirish, tabrik ifodalash kabi turli nutqiy harakatlar amalga oshirilishini" qayd etdi.

Tadqiqot metodologiyasi va empirik tahlil. Ko'zda tutilgan maqsad, vazifa bilan bog'liq holda gazeta matnlarida nutqiy aktlarning ifodalanish usuli va ko'lami bir- biridan farq qiladi. Bugungi kunda ommaviy axborot vositalari hayotimizning ajralmas qismiga aylandi va u orqali uzatilayotgan axborot jamoatchilik fikri shakllanishida alohida ahamiyatga ega. Shu sabab mualliflar omma e'tiborini tortish maqsadida axborotni turli ko'rinishlarda berishga harakat qiladi. Ba'zan muallif o'z fikrini to'g'ridan-to'g'ri bayon etsa, ko'p hollarda ifodani bilvosita axborot ko'rinishida taqdim etadi. Gazeta matnlarida muallif o'z maqsadi va kommunikativ niyati bilan bog'liq holda nutqiy faoliyatni bayon etishning bevosita yoki bilvosita nutqiy tuzilmasidan foydalanadi. Nutqiy aktlar nazariyasida so'zlovchi tomonidan tanlab olingan kommunikativ strategiyadan kelib chiqib, bevosita nutqiy aktlarga qarama-qarshi qilib qo'yilgan bilvosita nutqiy aktlar markaziy muammolardan biri sanaladi.

Bevosita nutqiy aktlar ifodaning oshkora bayoniga asoslanadi. Muayyan nutqiy akt uni ifodalashga xoslangan sintaktik struktura orqali bayon etilganda nutqiy aktning bevosita ifodalanishi amal qiladi. Masalan, so'roq gap shaklidagi sintaktik qurilmalar orqali so'roqni ifoda etuvchi axborotning yoki darak gap orqali xabarning ifoda etilishi bevosita ifodalanish sanaladi. *Kechirasiz, soat necha bo'ldi?* yoki *Iltimos, xonani tark eting* gaplari orqali savol va iltimos aktlari asosiy illokutsiyani hosil qilgan. Gazeta matnlarida muallif nutqiy tejamlilik va ommaga ta'sir ko'rsatishning samarali usuli sifatida o'z kommunikativ niyatini bilvosita muloqot tarzida tashkil etadi. Ifodaning oshkora bayoni bevosita nutqiy aktlarni shakllantirsa, bilvosita nutqiy aktlarda esa kommunikativ niyat implitsit ifoda shaklini hosil qiladi. Bilvosita nutqiy aktlar tavsifi, nutqiy tuzilmaning bilvosita ma'nosining voqelanishi mexanizmiga oid turlicha nuqtai nazar va qarashlar J. Serl, D. Gordon, Dj. Lakoff, R. Konrad, G. Pocheptsov, I. Kobozeva, V.V. Dementev, A. Maslova tadqiqotlarida bayon qilingan. O'zbek tilshunosligida Sh. Safarov, A. Shamaxmudova bilvosita nutqiy aktlarni atroflicha o'rganan.

Bilvosita nutqiy aktlarda savol akti orqali iltimos, ogohlantirish, fikrni tasdiqlash, tanbeh berish, tahdid qilish kabi nutqiy harakatlarning hosil bo'lishini R. Konrad gibril aktlari deb nomlaydi. Ya'ni bir propozitsiyada so'roq akti orqali ikki illokutsiyaning namoyon bo'lishi gibril aktlarini hosil qiladi. A. Maslova esa bu turdagi aktlarni konvensional bilvosita aktlar deb nomlagan [5]. Konvensional nutqiy aktlar savol shaklidagi iltimos, talab, buyruq, ogohlantirish nutqiy tuzilmalarini shakllantiradi. Konvensionallik bevosita nutqiy aktlarga qaraganda ko'proq bilvosita tuzilmalarga xos va bilvositalik nutqiy muloqot vaziyatining turli parametrlari bilan yaqindan bog'langan. Aytish mumkinki, gazeta sahifalarida savol akti asosiy o'rinni egallaydi. Bunday yondashuv har bir

muallifning individual uslubiga ham bog'liq: *Negadir nabiralarimni boshqa tilli maktabga bergim kelmadi. Balki ularga o'zim "O'zbek xalq ertaklari" kitobini har kech yotar oldi o'qib berganimmi yoki xalqimizning qadimdan yashab kelayotgan urf-odatlarini, qadriyatlarini ruhida tarbiya qilganim bo'ldimi, xullas, ota-onasining oyoq tirab olganiga qaramay, o'zimizning ona tilida o'qitiladigan maktabga olib bordim. "Obbo, namuncha ona tilidagi, deb urg'u beryapsiz", deb aytadiganlar ham topiladi. Ular bolasini kelajakda chet elda o'qishini, ishlashini xohlaydiganlar. Chunki bizda oliy ma'lumotli diplomga ega kadrlarning hammasi ham ishli emas, ko'pi tijoratchi, biznesmen, bozorchi bo'lib ketishayapti. Buni men ham tushunaman, ammo nabiram, birinchi navbatda, o'z ona tilini puxta o'rgansin, so'ng, mayli, istagan xorijiy tilini o'rgansa, qo'llab-quvvatlayman. Axir, biror yumush bilan xorijga borganda o'zbek madaniyatini, ma'naviyatini ko'rsata bilmasa, nabiralarim millatimiz, vatanimiz g'ururlanadigan inson bo'la olishadimi? Meni ko'proq mana shu masala o'ylantiradi.*

Xulosa va munozara. Xulosa sifatida aytish mumkinki, matbuotda muallif aniq muloqot vaziyatida o'z kommunikativ niyatiga erishishda ifodaning turli usullaridan foydalanadi. Ommaning e'tiborini jalb qilish, nutqiy ta'sir etishga erishishda nutqiy aktlarning ba'zan bevosita (eksplicit) usulidan foydalansa, gohida bilvosita (implicit) ifodalash orqali muloqot samaradorligini ta'minlaydi. Bunday muloqot usullarining tanlanishi muallifning individual uslubiga ham bog'liq. Matbuotda nutqiy aktlarning turli usullarda ifodalanishi muloqot intensiyasi ifodasiga "yumshoqlik" yo'li bilan, tinglovchiga ta'sir kuchini oshirish vositasi sifatida qarash lozim. Shuningdek, nutqiy tejamkorlik, nutqiy odob qoidalariga amal qilish asosida fikr ifodalanishi matbuotda nutqiy aktlarning o'ziga xos ifoda etilishidan dalolat beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Vasilina V.N. Illokatsiya nutqning kommunikativ xususiyati sifatida // Moskva davlat lingvistik universitetining xabarnomasi. Seriya 1. Filologiya.- M., 2015. No 2 (18). - 44-53-betlar.
2. Wendler Z. Illocutionary suicide // Chet tilshunosligida yangilik: Lingvistik pragmatika. - M., 2015. Nashr. XVI. - B. 233-250.
3. Kobozeva I.M. "Nutq faoliyati nazariyasi" nutq faoliyati nazariyasining variantlaridan biri sifatida // Chet tilshunosligida yangi. - M.: Taraqqiyot, 2016. - Nashr. XVII. - 7-22-betlar.
4. Conrad R. So'roq gaplar bilvosita nutqiy harakatlar sifatida. Xorijiy tilshunoslikda yangilik. - 16-son, Lingvistik pragmatika. - M.: Taraqqiyot, 2015. - B. 377.
5. Qurbonova M. O'zbek bolalari nutkining pragmalingsvistic aspects. — Toshkent: Adabiyot uchkunlari nashriyoti, 2018. — B. 9-55.
6. Maslova A. Pragmalingsvistikaga kirish. - M.: Flinta, 2019. - 61-67-betlar.
7. Sulaymonbekovna, Q.N. (2021). Cognitive dissonance and pragmatic influence, *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 902-908.
8. Kobilova, N. S. (2016). Literary interpretation of social psychology in the novel "Martin Eden". *Worldscience*, 4 (3 (7)), 52-53.
9. Sulaymonovna, Q. N., & Abduxolqovna, R. M. (2023, May). Structure of the linguistic category "characteristics of a human". In *Integration Conference on Integration of Pragmalingsvistics, Functional Translation Studies and Language Teaching Processes* (pp. 151-153).
10. Sulaymonbekovna, Q. N., & Raimovna, I. G. (2021). Cognitive dissonance and pragmatic influence. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(10), 902-908.
11. Nazarova Navbahor Ahrorovna. (2023). Analyses of Anthroponyms in the Novel "The Godfather". *American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education* (2993-2769), 1(10), 523-526.
12. Nazarova, N. (2023). Tilshunoslikda nazariy va amaliy onomastika tasnifi. *Центр научных публикаций (buxdu.uz)*, 43(43).
13. Ahrorovna, N. N. (2023). Analysis of anthroponyms in english linguistics. Formation of psychology and pedagogy as interdisciplinary sciences, 2(24), 153-157.
14. Nazarova, N. (2023). Analyses of Anthroponyms in the Novel "The Godfather". *Центр научных публикаций (buxdu.uz)*, 44(44).
15. Ahrorovna, N. N. (2023). Analysis of anthroponyms in english linguistics. Formation of psychology and pedagogy as interdisciplinary sciences, 2(24), 153-157.

UDC 612.812.2

THE IMPACT OF PHONOLOGICAL WORKING MEMORY IN SENTENCE PROCESSING IN ADULTS

M.Z.Rakhmonova, master, Karshi state university, Karshi